

23. Izvod iz recenzije

Pred nama je vrijedna monografska zavičajna knjiga o Stajnici i okolici, prvo djelo takve vrste o specifičnoj lokalnoj tematici jednoga sela u potkapelskom (brinjskom) kraju u sjeverozapadnoj Lici, čija prošlost i baština dosad nisu sustavno istraživane niti su na ovakav način obrađene. Iako je dobrim dijelom zasnovana na poznatoj i razmjerno dostupnoj literaturi, knjiga je uveliko izvorne naravi. Gospodin Nikola Tominac donosi mnoštvo slabo ili nikako poznatih pojedinosti, pozivajući se pritom ne samo na raspoloživu literaturu, nego u stanovitoj mjeri i arhivsku građu i tisak, kao i na iskaze suvremenikâ prošle stvarnosti koju on u ovoj knjizi opisuje i nastoji što više približiti zainteresiranoj javnosti. Autor se, doduše, nije u dovoljnoj mjeri upustio u više nego potrebna opsežnija arhivska istraživanja, ali je više ili manje neovisno o tome prikupio sasvim dovoljno obavijesti koje budućim istraživačima mogu poslužiti kao odličan putokaz za daljnja traganja. Iako nema formalnu povjesničarsku naobrazbu, gospodin Nikola Tominac je zadovoljavajuće – metodološki i spoznajno – proniknuo u srž problematike kojom je zaokupljen na stranicama svoje knjige, u sve zamršene odnose i stanja, pojave i procese, tako da se nipošto nije zadržao samo na pukom opisu proučene povijesne zbilje, nego je u čitavom nizu slučajeva argumentirano iznio vlastite opservacije koje su najčešće vrlo promišljene i više nego poticajne. To se gotovo podjednako odnosi kako na postavke koje se isključivo ili gotovo isključivo odnose na osobitu lokalnu mikroregijsku (stajničku) dimenziju čitave problematike tako i na postavke koje značajno zadiru u širu, brinjsku i ličku, komponentu pa i u pitanja od važnosti za hrvatsku povijest i kulturu u cjelini, koja dobrim dijelom i počiva na spletu kapilarnih pomaka. Stoga je knjiga koja se sada nudi potencijalnom čitatelju u mnogim segmentima nezanemarliv doprinos ne samo hrvatskoj historiografiji i povijesnoj znanosti nego i nekim drugim znanostima (etnologiji, jezikoslovlju itd.), koji valja uvažavati i primjereno vrednovati, iako se tu ne radi o znanstvenom djelu u strogo formalnom smislu te riječi.

Svojim sadržajem, opsegom i domašajima knjiga o Stajnici nimalo ne zaostaje za srodnim djelima takve vrste, kakva se obično pojavljuju u našoj javnosti. Pišući o Stajnici i okolici, gospodin Nikola Tominac obrađuje zemljopisne i prirodne značajke toga kraja te u nekoliko poglavlja značajno osvjetljava njegovu prilično složenu i bremenitu prošlost. On je također uzeo u obzir i posebno obradio vjerski život, izgradnju prometnica, stajničke minere i kirijaše, tradicijske običaje, iskušenja raznih ratova (krajiški pohodi, oba svjetska rata, poraće iza 1945. godine i Domovinski rat), stanovništvo i migracije, čak i stajnički nogometni klub, vatrogasno društvo te zavičajnu poeziju i prozu (pučko stvaralaštvo, pregalaštvo Zdenke Sablić), a na kraju knjige priložio je i popis žrtava, pretežno onih i vremena Drugoga svjetskog rata. Isto tako nije zapostavio ni brojne fragmente iz ljudske svakodnevice Stajnice i okolice, kao što je jednako tako primjereno nastojao uklopiti lokalne teme u širi splet događanja na brinjskom, ličkom pa i širem prostoru, ovisno o pojedinim razdobljima. Kronološki knjiga obuhvaća širok razvojni luk od prapovijesti i antike do naših dana s težištem uglavnom na posljednjih nekoliko stoljeća.

Autor je nesumnjivo uložio silan napor da «izade na kraj» s poslom koga se svojevoljno prihvatio, poglavito s obzirom na neprijepornu činjenicu da nije nimalo jednostavno raditi na prikupljanju do te mjere rasute baštine kao što je to slučaj s baštinama pojedinih ličkih mikroregijskih sredina, a još je teže sve to skupa, čak i stručnjaku, prezentirati na način koji može uroditi zadovoljavajućom slikom prošlosti. Ako se o nečemu žele stvoriti solidni spoznajni temelji, a to je u ovom slučaju više nego očito, onda je znanstveno-popularni pristup, koji se u ovoj knjizi uočljivo njeguje, više nego prikladan, jer se na taj način ostvaruje dvostruka zadaća kakva je obično i namijenjena djelima takve vrste: ona služe najširem čitateljstvu kao vrelo obavijesti, a mogu korisno poslužiti i zainteresiranim stručnjacima koji se u vlastitim istraživačkim pregućima u većoj ili manjoj mjeri dotiču raznih aspekata koje autori takvih djela na sebi svojstven način elaboriraju ili barem postavljaju na dnevni red.

Djelo koje je pred nama odlikuje se čitljivošću, preglednošću, iscrpnošću, sustavnošću, autorskom dosljednošću i mnogim drugim atribucijama koje mu u stilskom, koncepcijskom, misaonom i svakom drugom pogledu daju onu težinu koja mu očekivano pripada. Autor je vodio računa i o osnovnoj usklađenosti nazivlja i jedinica s tehničkim normama i mjeriteljskim propisima, o unutarnjoj koherentnosti i povijesnoj logici, kao i o čitavom nizu drugih pretpostavki koje ovoj knjizi jamče dobar plasman, dug život i značajnu uporabnu vrijednost. Određeni nedostaci, na koje se dijelom upozorava u ovoj recenziji, nipošto nisu takvi da bi mogli ozbiljnije dovesti u pitanje načelno pozitivnu ocjenu knjige koja je pred nama.

S obzirom da je knjiga o Stajnici i okolici prvijenac takve vrste o toj temi, ona će nesumnjivo privući pažnju zainteresirane čitateljske i stručne javnosti, prije svega u lokalnim okvirima, među Stajničarima u zavičaju i izvan njega, ali i znatno šire. O mnogim ličkim temama još se neusporedivo manje zna, nego što bi se to objektivno moglo i moralo znati, naprosto zato jer je frekvencija novijih i utemeljenih specijaliziranih istraživanja još i danas takva da ona teško mogu ispuniti veliku prazninu i potrebu koja za tim postoji. Stoga ovakve inicijative, makar potjecale i iz pera pukih zaljubljenika u prošlost i sadašnjost vlastitih zavičajnih ambijenata, treba ne samo prihvatiti nego i pozdraviti. Pojava knjige o Stajnici i okolici iz pera gospodina Nikole Tominca, shvaćena u kontekstu recentnih napora oko revitalizacije silno zapuštene i u nizu segmenata već pomalo zaboravljene ličke povijesne i kulturne baštine u svoj njezinoj slojevitosti i neiscrpnosti, u potpunosti ispunjava svoju svrhu. Izdavanje toga djela opravdano je i s obzirom na mjesto koje pripada ličkoj baštini kao neraskidivom dijelu hrvatske baštine, odnosno na mjesto koje ona u tom kontekstu sasvim sigurno zavređuje...

U Zagrebu, 11. lipnja 2002. godine

Recenzent:
Mr. sc. Željko Holjevac

*POPIS ČLANOVA ZAVIČAJNOG KLUBA
“STAJNICA” U ZAGREBU
KOJI SU IZDALI OVU MONOGRAFIJU*

Upravni odbor:

1. Nikola Tominac iz Dugog Sela - predsjednik;
2. Ivan Sertić iz Velike Gorice - zamjenik predsjednika;
3. Tomica Perković iz Zagreba - tajnik
4. Marica Bedross, rođ. Perković iz Zagreba - blagajnica;
5. Marija Cota rođ. Perković iz Velike Gorice;
6. Zlatko Krznarić iz Zagreba;
7. Biserka Murković iz Zagreba;
8. Franjo Rajković iz Sesveta;
9. Zlatko Sertić iz Zagreba;
10. Ivan Vuković - Ruzić iz Zagreba;
11. Verica Vuković iz Velike Gorice;

Redoviti članovi kluba - po abecedi:

12. Mate Blažanin iz Zagreba;
13. Tatjana Bobanović iz Zagreba;
14. Milan Borić iz Zagreba;
15. Zvonko Dumenčić iz Sesveta;
16. Marko Dumenčić iz Sesveta;
17. Ivica Dumenčić - Belan iz Zagreba;
18. Ivica Dumenčić, Brankov iz Zagreba;
19. Mira Dumenčić iz Stajnice;
20. Ana Gerovac iz Zagreba;
21. Zlatko Gerovac iz Zagreba;
22. Ana Graonić, rođ. Pernar,
23. Katica Javorović iz Zagreba;
24. Nina Jukić iz Zagreba;
25. Jadranka Kalman iz Siska;
26. Mladen Kobešćak iz Zagreba;
27. Drago Kolić iz Velike Gorice;
28. Damir Krznarić iz Zagreba;
29. Ankica Linarić, rođ. Tominac iz Zagreba;
30. Ana Marinić iz Hrvatskog Leskovca;
31. Krsto Marinić iz Hrvatskog Leskovca;
32. Ivica Mesić iz Sesveta;
33. Tome Mesić iz Ivanja Reke;
34. Frane Mesić iz Stajnice;

35. Blaženka Mikulić iz Siska;
36. Marko Movrić iz Velike Gorice;
37. Anica Movrić iz Velike Gorice;
38. Tomo Movrić iz Sesveta;
39. Mile Murković iz Zagreba;
40. Josip Murković iz Zagreba;
41. Vesna Murković - Kap iz Zagreba;
42. Živko Murković iz Zagreba;
43. Mate Murković iz Ogulina;
44. Ana Perković iz Zagreba;
45. Ivica Perković iz Siska;
46. Zdravko Perković - Antolić iz Zagreba;
47. Zdravko Perković - Gego iz Zagreba;
48. Mirko Perković iz Zagreba;
49. Mira Perković iz Zagreba;
50. Mile Perković iz Zagreba;
51. Marina Perković iz Zagreba;
52. Zvonimir Perković iz Velike Gorice;
53. Nikola Perković iz Velike Gorice;
54. Ivica Perković iz Ogulina;
55. Anđelko Perković iz Siska;
56. Jure Perković iz Dugog Sela;
57. Nikola Petrović iz Zagreba;
58. Marija Pernar iz Zagreba;
59. Ksenija Pita iz Zagreba;
60. Zdenko Rajković iz Stajnice;
61. Petar Rajković iz Zagreba;
62. Katica Rajković iz Zagreba;
63. Slavko Rajković iz Zagreba;
64. Ana Rukavina iz Zagreba;
65. Davor Sertić iz Velike Gorice;
66. Damir Sertić iz Zagreba;
67. Joso Sertić iz Botinca;
68. Jurica Sertić iz Velike Gorice;
69. Mirko Sertić iz Sesveta;
70. Mirko Sertić iz Dugog Sela;
71. Vladimir Sertić iz Zagreba;
72. Dražen Sertić iz Dugog Sela;
73. Lidija Sertić iz Dugog Sela;
74. Ivan Sertić iz Dugog Sela;
75. Matej Sertić iz Dugog Sela;
76. Pepo Sertić iz Ogulina;
77. Mirko Sertić iz Velike Ludine;
78. Đurđa Sertić iz Koprivnice;
79. Mićo Smolčić iz Zagreba;
80. Tomo Šprajc iz Zagreba;

81. Mile Šprajc iz Zagreba;
82. Mirko Šprajc iz Velike Gorice;
83. Mira Štander iz Zagreba;
84. Zvonimir Štander iz Zagreba;
85. Ante Tominac iz Mošćenice;
86. Marko Tominac iz Topolovca;
87. Petar Tominac iz Velike Gorice;
88. Zdravko Tominac iz Velike Gorice;
89. Zdravko Tominac iz Osijeka;
90. Slavko Vidaković iz Jastrebarskog;
91. Zdenka Vidaković iz Hrv. Leskovca;
92. Pavao Vidoš iz Tounja;
93. Marinko Vlahinić iz Velike Gorice;
94. Petar Vlahinić iz Velike Gorice;
95. Mile Vlahinić iz Velike Gorice;
96. Jadranka Vlahinić iz Velike Gorice;
97. Tone Vučetić iz Sesveta;
98. Ivica Vuković iz Zagreba;
99. Ivan Vuković - Ruzić iz Zagreba;
100. Ivan Vuković - Pajić iz Zagreba;
101. Ivan Vuković - Jurišić iz Zagreba;
102. Julija Vuković iz Kastva;
103. Luka Vuković iz Zagreba;
104. Marko Vuković - Pernar iz Velike Gorice;
105. Marko Vuković iz Novog Zagreba;
106. Marija Vuković iz Zagreba;
107. Petar Vuković iz Dugog Sela;
108. Tomo Vuković iz Male Ostrne;
109. Vera Vuković iz Zagreba;

“RAJKOVIĆ”

prerada metala i plastike
vl. Tomislav i Krešimir - Milan
Rajković
Sesvete, Sesvetska cesta 81

Zdravko TOMINAC

Osijek

STROJNA OBRADA METALA

“DIP”

vl. IVICA PEZELJ

Sesvetski Kraljevec, Štibrenska 4

**SUNCE
OSIGURANJE**

II. Osnovna škola “Luka”

Sesvete, Otona Ivekovića 16

MEDICINSKA

NAKLADA

Zagreb

ZIPPO

Ugostiteljstvo i obrt
STAJNICA

AUTO CENTAR “VOLAR”

Zagreb, VII. Retkovec 74d
prod. mjesto Av. Dubrava 310

**GRAD
ZAGREB**

Poduzeće za proizvodnju i trgovinu
d.o.o.
Zagreb, Braće Domany 6

DASOVIĆ d.o.o.
za proizvodnju, trgovinu i ugostiteljstvo
Brinje, Lovачka 22

ELEKTROINSTALATERSKA RADNJA
za izvedbu elektroinstalacija jake i
slabe struje te gromobranskih instalacija
vl. PETAR NAGLIĆ
Sesvete, Ivanja Reka, I. Ančiča 9

hermesINTER d.o.o.
ZAGREB, Remetinečka cesta 7

poduzeće za projektiranje, nadzor i
izvođenje električnih instalacija,
Zagreb, Sokolgradska 22

GOMOLAVA d.o.o.

Radauševa 6, ZAGREB

Trgovačko poduzeće

SERTIĆ

d.o.o.

vlasnik JOSIP SERTIĆ
Zagreb, Gundulićeva 11

Jamnica

Mirko ŠPRAJC
Velika Gorica

SOKOLAG d.d.

UGOSTITELJSTVO, TURIZAM, TRGOVINA, UVOZ I IZVOZ
MIRKO SERTIĆ - Brinje, Frankopanska 53

ELEKTROINSTALACIJE

SERTIĆ

Zagrebačka 74 • Dugo Selo

ELEKTROPLAN d.o.o.

poduzeće za projektiranje, nadzor i
ispitivanje elektroinstalacija i postrojenja
ZAGREB, Sigetje 6

MESIĆ ZLATKO
GRAĐEVINSKI OBRT

Zagreb, Rudeški odv. 21.a

VUKOVIĆ P.®

Klaonica & prerada
mesarsko kobasičarska radionica
vlasnik PETAR VUKOVIĆ
Dugo Selo, Zagrebačka 157

Miljenko LACH
Dugo Selo

IM Commerc

Jezerane, Jezerane 3

AUTOSTART

vl. MARIJAN OREČ
Unska 1a, Zagreb

Svećenik
Stjepan KOMORČEC

Klet Obitelji
Bunčić

Dugo Selo

VMI elektroinstalater

vl. MATO VUKOVIĆ
ul. I. G. Kovačića 20, Dugo Selo

Mile VLAHINIĆ
Zagreb

GTD "BUCO"
vl. Mladen Draženović

BRINJE
Tel. 053/700-805
Mob. 098/245-754

TEOVIZIJA
ZAGREB

PROJEKT TRADE d.o.o.
ZAGREB

Ante KOŽINA
Zagreb

GOSTIONICA "JABLAN"

Senjska Draga 19

grafika šokić
Nikole Tesle 88 • Velika Gorica

Sadržaj

1. Predgovor	7
2. Uvod	11
2.1. Zemljopisni položaj Brinjskog kraja i Stajnice	11
<i>Osnovna prirodno-zemljopisna obilježja .....</i>	<i>11</i>
<i>Vodoprivreda i prirodne ljepote - veliki potencijal .....</i>	<i>13</i>
<i>Klima .....</i>	<i>14</i>
<i>Geološka građa i seizmika .....</i>	<i>17</i>
<i>Biljni i životinjski svijet .....</i>	<i>18</i>
2.2. Gospodarstvo i perspektive	20
3. Povijesni pregled	23
3.1. Uvod	23
3.2. Prapovijest - vrijeme prije Japoda	24
3.3. Japodi (Japidi)	24
<i>Uvod .....</i>	<i>24</i>
<i>“Brinjski Japodi” .....</i>	<i>25</i>
<i>Grčka kultura na području Like? .....</i>	<i>27</i>
<i>Rimsko doba .....</i>	<i>27</i>
<i>Goti, Huni i Avari .....</i>	<i>27</i>
3.4. Dolazak Hrvata	28
<i>Uvod .....</i>	<i>28</i>
<i>Počeci stvaranja hrvatske države .....</i>	<i>29</i>
<i>Međunarodni položaj srednjevjekovne Hrvatske .....</i>	<i>29</i>
3.5. Stara povijest Gacke i Brinja	30
<i>Uvod .....</i>	<i>30</i>
<i>Templari na brinjskom području .....</i>	<i>32</i>
<i>Vrijeme Frankopana .....</i>	<i>33</i>
<i>Pojava prvih pisanih dokumenata o Stajnici i okolici .....</i>	<i>34</i>
Literatura	36
4. Brinje u Osmansko doba	37
4.1. Uvod	37
4.2. Krbavska bitka i stanje nakon nje	39

<i>Da li se Krbavski poraz mogao izbjeći?</i>	39
<i>Dolazak Habsburgovaca</i>	40
<i>Što je Vojna krajina (Vojna granica)?</i>	41
4.3. Stanje u Brinju i okolici	42
<i>Naseljenost brinjskog područja za vrijeme osmanske opasnosti</i>	44
<i>Stanje krajem 17. stoljeća</i>	44
4.4. Doseljavanje Vlaha	45
<i>Uvod</i>	45
<i>Vlaško naseljavanje na Brinjsko područje</i>	46
<i>Pokušaji crkvene unije s pravoslavicima</i>	48
Literatura	50

5. Vrijeme od Osmanlija do Prvog svjetskog rata 51

5.1. Uvod	51
<i>Bitka kod Jurjevih stijena 1663. godine</i>	52
<i>Put prema konačnom turskom slomu</i>	53
5.2. Pop Marko Mesić	54
<i>“Mislim u utorak poiti u Liku...”</i>	54
<i>Podrijetlo popa Mesića</i>	55
5.3. Gospodarsko i socijalno stanje	56
<i>Stanje na brinjskom području</i>	57
5.4. Vrijeme vladavine Karla VI. i Marije Terezije	58
<i>Uvod</i>	58
<i>Reorganizacije vojnog i civilnog sustava u Vojnoj krajini</i>	59
<i>Odvajanje od Otočke i pripajanje Ogulinskoj pukovnji</i>	59
<i>Gospodarsko stanje u 18. stoljeću</i>	61
5.5. Stajničke kućne zadruge i organizacija života u naseljima	61
<i>Organizacija naselja i običaji u njima</i>	62
<i>Način stanovanja</i>	64
<i>Opet nove reforme</i>	64
<i>Kućarenje</i>	65
5.6. Francuska uprava	65
<i>Bitka kod Brloga</i>	66
<i>Brinjaci u francuskoj vojsci</i>	67
<i>Napoleonova propast</i>	68
5.7. Opet pod Austriju	69
<i>Izvešća Franza Julija Frasa iz 1835. godine</i>	70
<i>Društvena revolucija u Hrvatskoj god. 1848. godine</i>	73
5.8. Razvojačenje Vojne krajine	74
<i>Političko stanje krajem 19. stoljeća</i>	77
<i>Brinjski časnici u Austro-ugarskoj vojsci</i>	80
Literatura	82

6. Ratni pohodi naših predaka 83

Literatura	88
7. Krajiške bune	89
<i>Uvod</i>	89
<i>Ogulinska i Otočka buna iz 1639. i 1661.</i>	90
<i>Prva Brinjska buna iz 1693.</i>	90
<i>Ribnička buna iz 1702.</i>	90
<i>Lička buna (1711/12.)</i>	91
<i>Druga Brinjska buna (1719.)</i>	91
<i>Lička buna iz 1732.</i>	91
<i>Brinjsko - Lička buna (1746.)</i>	92
<i>Vojničke pobune na stranim bojištima</i>	94
<i>Eugen Kvaternik i Rakovička buna iz 1871.</i>	95
Literatura	96
8. Stajnica u XX. stoljeću	97
8.1. Uvod	97
8.2. Prvi svjetski rat	98
8.3. Propast Austro-ugarske monarhije	101
<i>Uvod</i> 101	
<i>Stanje na području Like s posebnim osvrtom na brinjsko područje</i> 102	
8.4. Stanje između dva svjetska rata	105
<i>Gospodarsko stanje</i>	105
8.5. Političke stranke u Stajnici i njihov utjecaj	107
<i>Hrvatska seljačka stranka</i>	107
<i>Hrvatska stranka prava (HSP)</i>	109
<i>“Jefičevci”</i>	109
<i>Komunisti</i>	110
<i>Žandarski teror</i>	110
8.6. Stajničke žrtve od 8. veljače 1925. godine	112
<i>Političko stanje</i>	112
<i>Događaji na dan izbora</i>	112
<i>Sprovod stajničkih žrtava</i>	115
8.7. Ostali međuratni događaji	116
<i>Obljetnica krunidbe Kralja Tomislava 1925 godine</i>	116
<i>Ustaške aktivnosti</i>	116
<i>Ostali događaji</i>	117
<i>Stvaranje Banovine Hrvatske</i>	118
8.8. Drugi svjetski rat	119
<i>Uvod</i>	119
<i>Vojno-političko stanje početkom rata</i>	120
<i>Organizacija lokalne vlasti</i>	121
<i>Vojno-policijske snage, njihova struktura i ciljevi</i>	121
<i>Stvaranje partizanskog pokreta</i>	123
<i>Četnička djelatnost</i>	124

<i>Napad na imanje obitelji Murković</i>	125
<i>Borbe na jezeransko-stajničkom području</i>	126
<i>Talijanske operacije tijekom 1942.</i>	128
<i>Kapitulacija Italije i dolazak njemačkih snaga</i>	129
<i>Borbe za Kapelu</i>	129
<i>Puč Vokić-Lorković</i>	130
<i>Progon obitelji Rajković i Sertić-Porkulab</i>	131
<i>Završne partizanske operacije</i>	132
<i>Stajničani na Istočnom bojištu</i>	134
<i>Važnije osobe u Drugom svjetskom ratu</i>	136
Literatura	138
Kazivači	138
9. Stanje poslije Drugog svjetskog rata	139
9.1. Uvod	139
9.2. Blajburška tragedija	140
9.3. Poslijeratni “Križari” i četnici	143
<i>Stanje na brinjskom području</i>	145
<i>Četničke snage</i>	147
9.4. Gospodarsko i socijalno stanje	147
<i>Počeci gospodarske i političke emigracije</i>	147
<i>Radne akcije</i>	150
<i>Murkovićeve pilane i njezin poslijeratni rad</i>	151
9.5. Kulturne aktivnosti	152
9.6. Vatrogasno društvo	154
Literatura	156
Kazivači	156
10. Propast komunizma i Domovinski rat	157
<i>Uvod</i>	157
<i>Stanje na brinjskom području 1991. godine</i>	157
<i>Operacija “Oluja”</i>	161
<i>Donatori tijekom rata</i>	162
Kazivači	164
11. Crkva kroz povijest	165
11.1 Uvod	165
11.2. Razvoj biskupija	167
<i>Krbavska biskupija</i>	168
<i>Senjska biskupija</i>	168
<i>Otočka biskupija</i>	168
11.3. Razvoj župa na Brinjskom području	169

<i>Brinjske župe u srednjem vijeku</i>	169
11.4. Pojava crkvenih redova na Brinjskom području	170
<i>Augustinci, dominikanci i franjevci</i>	170
<i>Pavlinski red</i>	170
11.5. Stanje crkvenosti za vrijeme i poslije turske opasnosti	171
11.6. Povijest Stajničke župe - Plovanije	172
<i>Vrijeme od kraja 17. stoljeća do nastanka Stajničke župe 1789. godine</i> ...	172
<i>Osnivanje stajničke župe - plovanije</i>	174
11.7. Stajnički sakralni objekti	174
<i>Crkva Svetog Nikole</i>	174
<i>Obnova stajničkih zvona 1924. godine</i>	175
<i>Popravak i sanacija župne crkve 1929. godine</i>	176
<i>Povijesni dokumenti stajničke župe</i>	178
<i>Stajničke kapelice</i>	179
<i>Kapela Gospe Karmelske</i>	179
<i>Kapela svetih apostola Petra i Pavla u Petrovom Selu</i>	180
<i>Kapela sv. Marije Magdalene na Brdu</i>	181
11.8. Stajnički župnici (Plovani)	181
<i>Značajnije osobe iz crkvenog života</i>	184
11.9. Stajnički blagdani i mise	186
<i>Odlasci na važnija prošćenja (proštenja) izvan Stajnice</i>	187
11.10. Vjersko i čudoredno stanje puka kroz povijest	189
Literatura	192
Kazivači	192

12. Razvoj prometa 193

<i>Izgradnja "Jozefinske ceste"</i>	194
<i>Gradnja nove "Jozefine"</i>	195
<i>Opet nove rekonstrukcije "Jozefine"</i>	196
<i>Izgradnja ličke željeznice</i>	196
<i>Senjska željeznica</i>	197
<i>Lička diližansa- "deležanc"</i>	198
Literatura	198

13. Povijest gospodarskih aktivnosti 199

<i>Uvod</i>	199
<i>Stanje između svjetskih ratova</i>	200
<i>Gospodarstvo obitelji Murković</i>	201
<i>Važniji obrtnici</i>	201
<i>Stajnički mlinovi</i>	203
<i>Kotarske općine i službe</i>	204
<i>Komunalni sustav i održavanje higijene</i>	204

<i>Mile Perković - Žrdonja - jedan od najjačih muškaraca u Lici</i>	206
14. O stanovništvu i migracijama	209
14.1. Uvod	209
14.2. Počeci velikih naseljavanja Brinjskog područja	210
<i>Stanje prije naseljavanja 1689. godine</i>	210
<i>Stanje na susjednim primorskim, goranskim i kranjskim područjima</i>	210
14.3. Važniji popisi stanovništva	211
<i>Popis "duša" stajničkog kapelana Marka Mesića iz 1768. godine</i>	211
<i>"Jozefinski katastar" krajem 18. stoljeća (oko 1780. godine)</i>	216
<i>"Zapisnik čestica obćine Stajnica" - iz 1909. godine.</i>	220
<i>Stanje rodova</i>	222
14.4. Iseljavanja Stajničana	223
<i>Uvod</i>	223
<i>Počeci velikih iseljavanja</i>	223
<i>Stanje nakon ukidanja Vojne krajine</i>	225
<i>Iseljavanje nakon svjetskih ratova</i>	227
14.5. Iseljavanje u inozemstvo	228
<i>Iseljavanje u SAD</i>	228
<i>Iseljavanja u Kanadu i Australiju</i>	230
<i>Običaji prilikom odlaska</i>	230
<i>Gospodarsko stanje u Americi početkom XX. stoljeća</i>	231
<i>Drugi svjetski rat</i>	233
<i>Poznate osobe</i>	235
<i>Hrvatska bratska zajednica</i>	235
<i>Američki Hrvati u Domovinskom ratu</i>	235
Literatura	236
15. Povijest školstva i narodnog prosvjećivanja	237
<i>Uvod</i>	237
<i>Počeci školstva u brinjskom kraju</i>	237
<i>Narodna škola u Stajnici</i>	239
<i>Stanje pismenosti i izvanškolsko narodno prosvjećivanje</i>	242
<i>Drugi svjetski rat i poratno razdoblje</i>	245
<i>Školstvo danas</i>	247
<i>Djelovanje Matice hrvatske</i>	247
<i>Naučnici i pitomci "Hrvatskog radiše" iz Stajnice</i>	247
Literatura	250
Kazivači	250
16. Običajna baština	251
16.1. Uvod	251
<i>Pojedini elementi duhovne kulture</i>	251
16.2. Rođenje djeteta	252

<i>Stajničke babice</i>	253
16.3. Svadbeni običaji	253
<i>Zaljubljanje</i>	253
<i>Zaruke</i>	254
<i>Krunica</i>	255
<i>Svadba</i>	256
16.4. Običaji o smrti	261
16.5. Neki godišnji običaji	263
<i>Vrijeme Božića</i>	263
<i>Nova godina</i>	266
<i>Vrijeme do Uskrsa</i>	266
<i>Sveti Juraj</i>	268
<i>Sveti Ivan</i>	268
Literatura	268
Kazivačica	268

17. Rodovi 269

17.1 Uvod	269
<i>Prezimana</i>	269
<i>Plemićke titule</i>	270
<i>Grbovi</i>	270
<i>Podaci o iseljeništvu</i>	271
17.2. Prikaz rodova koji naseljavaju Stajnicu (po abecedi)	271
Literatura	298

18. Zdenka Sablić - Movrić 299

Život posvećen Stajnici	299
<i>Djetinjstvo</i>	300
<i>I to je...</i>	300
<i>Da mi je jednom...</i>	300
<i>Ima jedan kraj</i>	301
<i>Selo je idila</i>	301
<i>Mojoj baki</i>	302
<i>Ne ljuti se, djede!</i>	302
<i>Na pokošenoj livadi</i>	302
<i>Kosci</i>	303
<i>Školarka</i>	303
<i>Žetva</i>	304
<i>Vršidba</i>	304
<i>Tarača</i>	305
<i>Čijača</i>	305
<i>Ličanke</i>	306

<i>Mandalena</i>	306
Izvor	306
19. Stajničko usmeno blago	307
<i>Pjesme</i>	307
<i>Kletve</i>	314
Kazivači	314
20. Stajničko čakavsko narječje	315
21. Športske aktivnosti u Stajnici	323
21.1. Stanje prije Drugog svjetskog rata	323
21.2. Poslijeratne športske aktivnosti	324
21.3. Stajnički malonogometni turnir	328
21.4. Poznati športaši	329
Kazivači	330
22. Poginuli Stajničani u Drugom svjetskom ratu	331
<i>SELO MESIĆI I MURKOVIĆI</i>	331
<i>SELO BRDO</i>	332
<i>SELO ŽIŽIĆI</i>	332
<i>SELO GORNJA STAJNICA</i>	333
<i>ČARAPOVO SELO</i>	335
<i>SELO TOMINČEVA DRAGA</i>	335
Stajnica u slici	337
Povijesni zemljovid	347
23. Izvod iz recenzije	353
POPIS ČLANOVA ZAVIČAJNOG KLUBA “STAJNICA” U ZAGREBU KOJI SU IZDALI OVU MONOGRAFIJU	355

